

תחנון במקום חתן, בעל ברית ובית האבל

שבת קל, א

כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה, כגון מילה, דכתיב (תהלים קיט, קסב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, עדיין עושין אותה בשמחה.

רש"י תענית כח, ב ד"ה מנהג

הלל דחנוכה ... דנביאים תיקנוהו שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק, ועל כל צרה שלא תבא עליהן כשנגאלין יהו אומרין אותו על גאולתן, כדאורייתא דמי.

שוע"ר סי' קלא

ה נהגו שלא ליפול על פניהם בבית החתן ביום כניסתו לחופה, מפני שיום טוב שלו הוא. ולא בבית הכנסת ביום מילה, מפני שמצות מילה בשמחה קבלו עליהם. ולא כשיש שם חתן בבית הכנסת. ולא בבית האבל, מפני שז' ימי אבילות הוקשו לז' ימי החג לענין איסור עשיית מלאכה, שנאמר והפכתי חגיכם לאבל.

ואף לאחר שיצאו מבית החתן והאבל ובאו לבתייהם, אין צריכים לומר תחנון, לפי שמקומו הוא מיד אחר תפלת י"ח, וכיון שנדחה ממקום קביעתו נדחה לגמרי...

אבל בראש חודש שנוהגים שאין אומרים הלל בבית האבל (יש לכל אחד לומר הלל אחר כך כשבא לביתו, שמצות הלל היא כל היום, ואין מקומו קבוע מיד אחר תפלת י"ח, שאפילו קודם התפלה צריך לקרותו לפעמים, כמ"ש בסי' תכ"ב). ואין צריך לומר אחר התפלה, שזמנה כל היום, אפילו ליחיד בראש חודש, ואין אומרים אותו מיד אחר תפלת שחרית אלא משום זריזין מקדימין למצות. ועוד שאינו דומה לזהו רחום שהיו פטורים מלאמרו בשעת חובתו מפני האבלות של אבל שהיא לו כיום טוב, אבל מן הלל אינם פטורים, אלא שמפני האבילות שבבית אין רוצים לומר שם לא המתים יהללו יה, מפני שנראה כלועג לרש, לפיכך צריכים לצאת משם ולקרות, כמו שהמתפלל כשהוא מהלך בדרך והגיע אצל קברות אחר י"ח מיד, שהוא צריך להרחיק משם משום לועג לרש ולקרות הלל).

במה דברים אמורים בהלל של ראש חודש שחיובו אינו אלא מנהג, ולא נהגו לקרות בבית האבל. אבל בחנוכה שההלל הוא חובה מתקנת חכמים, קורים גם בבית האבל, שגם האבל חייב בו. אלא שנוהגים שהאבל כל ל' ועל אביו ועל אמו כל י"ב חודש אינו עובר לפני התיבה בעת ההלל, כי הקהל אז בשמחה כעין שבתות ויום טוב.

ו אין מונעין מליפול על פניהם ביום המילה אלא בבית הכנסת שהמילה בו, אבל בבית הכנסת אחר נופלין. ובזמן הקור שמלין התינוק בביתו, נוהגים שלא ליפול על פניהם בבית הכנסת שבעל הברית מתפלל שם.

וכל זה בתפלת שחרית שמלין אז התינוק אבל במנחה אע"פ שמתפללין אצל התינוק אומרים תחנון. משא"כ בחתן שאין אומרים תחנון כל היום כשמתפללים אצל החתן, או אם בא לבית הכנסת ביום כניסתו לחופה. ויש מקומות נוהגים שאין החתנים הולכים לבית הכנסת יום או יומים קודם החופה, כדי שיוכלו הקהל לומר תחנון. אך אם נכנסו לבית הכנסת, אומרים תחנון, לבד מיום החופה.

ויש נוהגים שלא לומר תחנון כל ז' כשהחתן בבית הכנסת, שכל ז' ימי המשתה הם לו כרגל. ואפילו ביום ח' לחופתו (בשחרית) אין נוהגים ליפול על פניהם, כיון שהיתה החופה סמוך לערב (ולא נשלמו ז' ימים עד יום ח' בעת ההיא).

ויש מקומות נוהגים שלא לומר תחנון גם במנחה כשמתפללים אצל התינוק. אבל בבית הכנסת נופלים אע"פ שבעל הברית מתפלל שם.

שוע"ר סי' תעב

ה וחייב האבל בהלל שבליילה זה, אף שאין נוהגין לקרות הלל בבית האבל, מכל מקום הלל זה חובה הוא.

שו"ע אהע"ז סי' סב

יג הסועד בבית חתנים, משיתחילו להתעסק בצרכי סעודת נשואין ולהכינה ... מברך נברך שהשמחה במעונו שאכלנו משלו ... והאידנא ערבה כל שמחה ואין אומרים שהשמחה במעונו אלא בז' ימי המשתה.

ד"מ שם ס"ק יז

הכל בו (סו"ס כה) וז"ל הא דאמרינן בני החופה מברכין שהשמחה במעונו משעה שמכינים וכו', היינו דוקא לדידהו דמקדשי מעיקרא וכבר התחילה השמחה, אבל אן דלא מקדשי רובא דעלמא עד יום הנישואין, לא מברכים השמחה במעונו אפילו בסעודת יום חמישי, שעושה השושבין לחתן עכ"ל. וכן נוהגין.